

ZEEKOETEN (*URIA AALGE*) OP EEN DRIJVENDE KLIF

Guillemots on a floating cliff

Zeevogels brengen meer tijd door op het water dan op land. Dat ook "echte" zeevogels van tijd tot tijd wel eens even droge voeten willen hebben, is ons gebleken tijdens vogel-vaartochten op zee. Drijfhout, autobanden, koelkasten en andere drijvende voorwerpen worden door diverse soorten gebruikt om op te gaan staan. Vooral Grote en Noordse Sterns *Sterna sandvicensis* en *S. paradisaea* maken veel gebruik van deze mogelijkheid om even te rusten, maar onze lijst omvat inmiddels ook (in volgorde van aantal waarnemingen): Jan van Gent *Sula bassana*, Visdief *Sterna hirundo*, alle algemene soorten meeuwen *Larus* spp. en *Rissa tridactyla*, Grote en Kleine Jagers *Stercorarius skua* en *S. parasiticus*, Zwarte Stern *Chlidonias niger*, Noordse Stormvogel *Fulmarus glacialis* en Zeekoet *Uria aalge*. Pijlstormvogels *Puffinus* spp. en stormvogeltjes *Hydrobatidae* werden door ons (nog) nooit op drijfvuil gezien. Ook alkachtigen *Alcidae* zijn nootire zwimmers, en hoewel dit de meest talrijk voorkomende vogels zijn op de

Noordzee, zagen we slechts bij hoge uitzondering een Zeekoet op een drijvend voorwerp, terwijl Alken *Alca torda* of Papegaaiduikers *Fratercula arctica* nooit op drijfhout werden gezien. Sterke vliegers als Jan van Genten en meeuwen lijken bij afwezigheid van wind minder geneigd tot vliegen, en vaker drijfhout op te zoeken. Een mooi voorbeeld hiervan zagen we op 29 augustus 1990 in de Duitse Bocht. 's Morgens was er geen wind, en de zee was spiegelglad. Afgestorven plankton was door gebrek aan doormenging gaan drijven, en vormde groenige slijmvelden. Zwemmen in water, dat bedekt is met een laagje van deze natuurlijke afbraakproducten kan voor het verenkled van zeevogels even desastreus zijn als contact met olie (pers. med. C. Swennen). In anderhalf uur werden er 61 vogels gezien, waarvan 13 (21%) op drijfhout. Vrijwel alle soorten vertoonden dit gedrag, met als opvallende uitzonderingen enkele (trekkende?) Visdieven en de Noordse Stormvogel. Zeekoeten kwamen op dit stukje Noordzee niet voor. De Noordse Stormvogel heeft, evenals de Jan van Gent, moeite met vliegen als er geen wind is, maar Jan van Genten (en meeuwen) zijn veel handiger in het landen op of beklimmen van een drijvend stuk hout. Hoe hardnekkig ook een soort als de Noordse Stormvogel het beklimmen van drijfhout kan volhouden blijkt evenwel uit de beschrijving van Ree (1986): hij nam waar hoe een dertigtal stormvogels zijn uiterste best deed om op een aan de oppervlakte roterende boomstam te gaan, en blijven, zitten.

De tabel geeft de aantallen vogels die gezien werden, en of ze vlogen, zwommen, of stonden. De locatie was een traject op 54°15'N, en van 7°16' tot 6°36'O (35 nm ten noorden van Juist, West Duitsland).

tabel 1. Aantal waargenomen vogels op een traject, onderverdeeld naar 'vliegend', 'zwemmend' en 'staande' (op drijfhout of afval), 29 augustus 1990, Duitse Bocht.

table 1. Number of birds observed 'flying', 'swimming', and 'standing' (on floating wood or litter), 29 August 1990, German Bight.

Soort Species	Aantal: No.:	Vliegend flying	Zwemmend swimming	Staan standing
Noordse Stormvogel <i>Fulmarus glacialis</i>		0	16	0
Jan van Gent <i>Sula bassana</i>		1	0	1
Kleine Jager <i>Stercorarius parasiticus</i>		0	0	1
Grote Jager <i>Stercorarius skua</i>		1	0	0
Grote Mantelmeeuw <i>Larus marinus</i>		5	6	6
Kleine Mantelmeeuw <i>Larus fuscus</i>		6	2	4
Zilvermeeuw <i>Larus argentatus</i>		1	0	0
Drieteenmeeuw <i>Rissa tridactyla</i>		0	3	1
Visdief <i>Sterna hirundo</i>		6	0	0

We hebben slechts één waarneming van een Zeekoet, die op volle zee op een stuk drijfhout stond. Dit was op 12 september 1990, 53°48'N, 0°50'O, bij zeer rustig weer: wind 1 Beaufort en geen deining. Deze Zeekoet stond op een plankje van ca. 50x30 cm, terwijl 5 soortgenoten er "belangstellend" omheen zwommen. Zeekoeten zijn door anderen ook wel eens op drijfhout gezien (pers. med. C.J.Camphuysen, C. Swennen, M.L. Tasker), maar het gedrag is toch uitzonderlijk, en wordt in het handboek van Cramp (1985) niet vermeld.

Meer uitgebreide waarnemingen werden gedaan in juni 1990 op Helgoland, waar aan de westzijde van het eiland ongeveer 2500 paar Zeekoeten broeden. In de broedtijd zitten altijd enkele honderden Zeekoeten vlak voor de kolonie op zee. Op 8 juni was het rustig weer, met slechts kleine golfjes op het water. Om 15.00u zagen we, op ongeveer 300m van de klif enkele Zeekoeten recht op in zee staan. Er bleek een plank te drijven (ca. 300x20x5 cm), die een grote aantrekkingskracht uitoefende op een groepje van 40 Zeekoeten. Ze zwommen er omheen, met de koppen gericht naar degenen, die er al op stonden. Er was plaats voor 7-14 koeten op de plank, die leek te fungeren als een surrogaat rotsrichel. Er klommen voortdurend nieuwe vogels op, en er sprongen/gleden ook steeds weer vogels af. De vogels stonden te bekvechten en zich te poetsen. De plank met vogels leek daardoor sterk op een broedrichel in de kolonie, zij het dat er af en toe door een onverwacht golfje enkele vogels hun evenwicht verloren. Het hele gebeuren duurde zeker een half uur, daarna was de plank met vogels uit zicht gedreven. Twee dagen later zagen we om 14.00u, twee planken van het zelfde formaat als de eerste langsdrijven. Beide planken trokken zo'n 40 Zeekoeten aan, die hetzelfde gedrag vertoonden als bij de eerste waargenomen langsdrijvende plank. De nabijheid van de kolonie heeft ons inziens alles te maken met dit gedrag, dat verder op zee niet of nauwelijks voorkomt.

Onze waarnemingen van de Zeekoeten op planken wijzen op spelgedrag, terwijl de andere soorten drijvende voorwerpen meer lijken te gebruiken om te rusten en om tijdelijk het koude zeewater te ontvluchten. We zien regelmatig Zeekoeten op zee met olie, die soms zo diep in het water liggen, dat ze bijna zinken. Toch zijn dergelijke dieren nooit op drijfhout gezien. Andere met olie besmeurde vogels daarentegen, zoeken vaak drijvende voorwerpen op (inclusief schepen) om het water te ontvluchten, te rusten en zich te poetsen. Schepen worden hiervoor ook bij harde wind gebruikt, maar kleinere drijvende zaken als planken worden vooral bij zwakke wind en weinig zeegang benut, al worden soms vogels op onmogelijk smalle plankjes gezien bij windkracht 5 tot 6.

Summary Many species of seabirds have been seen sitting or standing on floating wood or litter. This behaviour is particularly well known for the Gannet, terns, gulls, skuas and the Fulmar, but it is much less common in auks. Species like the Gannet and gulls appear to stand on floating matter especially in wind still conditions. A good example was seen on 29 August 1990 in the German Bight (table 1). A mousse of deceased plankton was covering large areas of surface

water. Swimming in this sort of drab is as deadly for good insulating feathers as is oil, and standing on wood is indeed the proper answer to this sort of conditions.

Sightings of Guillemots standing on floating matter were highly unusual. On 8 June 1990 near the breeding colony at Helgoland, however, a piece of floating wood drifted by (300x25x5cm) with 7-14 Guillemots standing on it and 30 others showing interest, swimming around it. The behaviour of the birds standing high and dry was very similar to that on ledges in the colony: preening, fights, site disputes. On two pieces of wood of similar size, two days later, in the same area again some 40 Guillemots crowded together to try and stand on it as long as the neighbours permitted them to do so. We feel that this behaviour should be seen as being some sort of play, rather than an 'escape' from adverse conditions. Oiled Guillemots, although sometimes nearly sinking, were never seen to take advantage of floating debris.

Cramp S. 1985. Birds of the Western Palearctic, 4. Oxford Univ. Press, Oxford.
Ree V. 1986. Havhester på tømmerstokk. Vår Fuglefauna 9(3):192-193.

Mardik Leopold, Pim Wolf en Marcel Laks, p/a Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ), Postbus 59, 1790 AB Den Burg, Texel